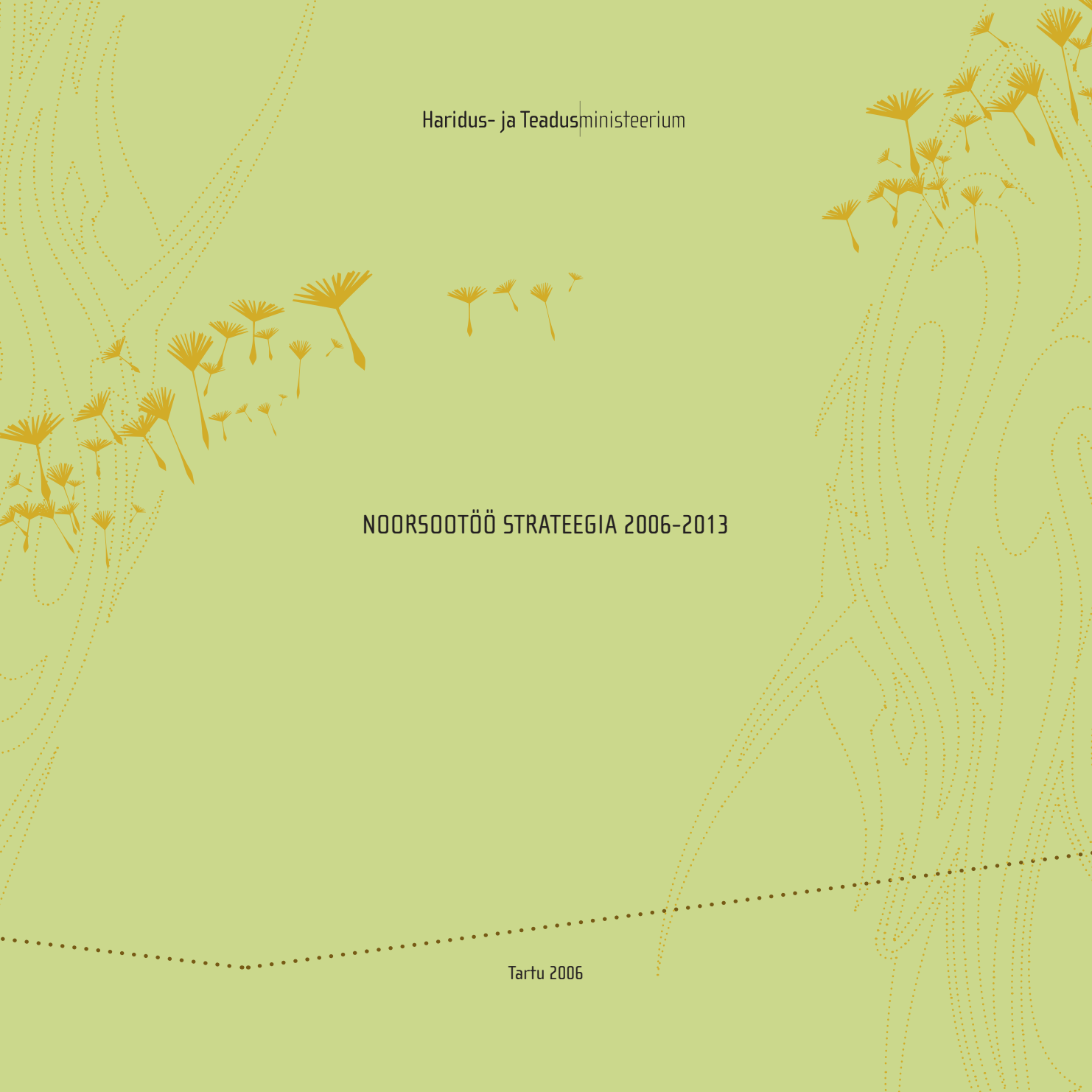

Haridus- ja Teadusministeerium

NOORSOOTÕ STRATEEGIA 2006-2013

Tartu 2006

Sissejuhatus	5
1. NOORTEPOLIITIKA JA NOORSOOTÕO HETKESEIS	9
1.1. Noorte arv Eestis	9
1.2. Hetkeolukorra kirjeldus aastal 2005	10
2. NOORTEPOLIITIKA	15
2.1. Noortepoliitika toimealad	16
2.2. Eesti noortepoliitika arengusuunad 2006–2013	18
3. NOORSOOTÕO	21
3.1. Noorsootõo alused	21
3.2. Noorsootõo valdkonnad	23
3.3. Noorsootõo arengusuunad 2006–2013	24
3.4. Noorsootõo meetmed	26
4. STRATEEGIA RAKENDAMINE, SEIRE, JUHTIMINE	29
4.1. Tulemuslikkuse mõõtmine	29
4.2. Rakendamine	30
4.3. Maksumuse prognoos 2006–2013	31
Lisa: strateegias kasutatavad mõisted	33

SISSEJUHATUS

Noorsootöö strateegia 2006–2013 koondab endas kahe valdkonna strateegilised eesmärgid lähiaastateks:

- › **noortepoliitika** – laiem valdkond – ühtne lähenemine kõikides noore elu puudutavates valdkondades noortele suunatud tegevuste põhimõtetele.
- › **noorsootöö** – kitsam valdkond – üks noortepoliitika toimeala, mis loob peale formaalhariduse, töökoha ja pere võimalusi 7–26aastaste noorte isiksuse mitmekülgeks arenguks.

Seni on Eestis olnud määratletud vaid noorsootöö arengusuunad Eesti Noorsootöö Kontseptsioonis (2001) ja Eesti Noorsootöö Arengukavas (2001–2004).

Valik teha senise kahe noorsootööalase dokumendi asemel üks ning lõimida see ühtseks dokumendiks, lähtub kahest põhjusest:

- › nii noortepoliitika kui ka noorsootöö alused ja põhimõtted põhinevad sarnastel väärtustel ning on vastastikku seotuna paremini mõistetavad; samuti on mõlemad suunad nii riigi kui ka kohalikul tasandil tavapäraselt samade struktuuride haldusalas;
- › samalaadsetel alustel põhinevate valdkondade koondamine ühtsesse laiapõhjalisse dokumenti võimaldab hoiduda kitsaste valdkondlike strateegiliste arengukavade killustatusest ning võimaldab eesmärkide vastastikust kooskõla.

Noortepoliitika sisu, põhimõtted ja eesmärgid ei ole seni olnud üheselt määratletud. Tulenevalt noorte olukorra muutumisest Eestis on oluline siiski teha esimene samm noortepoliitika suunas, mis määratleb horisontaalsed alused, millest peab lähtuma kõikides noore elu puudutavates valdkondades. Noortepoliitika eesmärkide seadmisel on lähtutud aluspõhimõttest, et täpsed ja detailsed arenguvajadused ja meetmed on juba määratletud (või määratletavad) iga valdkonna keskselt – haridust puudutav areng nt üldhariduse, kutsehariduse, kõrghariduse jne arengukavades; tööhõivet puudutavad vajadused ja suunad tööhõive tegevuskavades jne.

Käesolevas strateegias on välja toodud vaid peamiste noore elu puudutavate valdkondade loend ja lühikirjeldus ning eesmärgid on püstitatud vaid sellised, mida on oluline arvestada ükskõik millises valdkonnas juba olemasolevate arengukavade ja strateegiate rakendamisel või edasiarendamisel.

Strateegia on alus noortepoliitika eesmärkide saavutamiseks ja rahastamise planeerimiseks ning riigi, kohaliku omavalitsuse ja mittetulundussektori noortepoliitika ja noorsootöö arengukavade koostööl, kulutuste säästlikkuse, sihipärasuse ning mõjususe tagamiseks.

Noorsootöö strateegia 2006–2013 koosneb 4 põhiosast ja lisadest:

1. Noorte statistika ja noorsootöö hetkeseis.
2. Noortepoliitika alused (sh lõimitud noortepoliitika olemus), põhimõtted, toimealad, üld- ja alaeesmärgid.
3. Noorsootöö alused (sh põhimõtted ja korraldus), valdkonnad, arengusuunad, üld- ja alaeesmärgid ning meetmed.
4. Strateegia rakendamine: tulemuslikkuse indikaatorid, rakendusplaan 2006–2007.

Lisad: strateegias kasutatavate mõistete määratlused, üldhariduse ja noorsoosituatsioon kohalikes omavalitsustes, noorsootöö valdkondade hetkeseisu analüüs ning noortepoliitika toimealade eesmärgid ja meetmed.

Noorsootöö strateegia 2006–2013 väljatöötamisel on eelkõige arvestatud:

- › Euroopa Liidu noortepoliitika valge raamatu¹ ja teiste ELi noortepoliitika-alase koostöö raames määratletud arengusuundadega²;
- › Euroopa Nõukogu noortepoliitika raamdokumendi³ ja noortepoliitika indikaatorite⁴ dokumentidega;
- › Euroopa Nõukogu eksperdirühma raportiga Eesti noortepoliitikast⁵;
- › Eesti II Noorsootöö Foorumil (2003) vastu võetud noorsootöö tegevuskavade ja nende tulemuste hinnangutega Eesti Noorsootöö Keskuse juures tegutsevate valdkondlike ümarlaudade poolt 2004. aastal;
- › Eesti III Noorsootöö Foorumi (2005) lõppdokumendiga.

Strateegia on koostöös Eesti majanduskasvu ja tööhõive tegevuskava (VV 13.10.2005) eesmärkidega.

¹ European Commission (2001) A New Impetus for European Youth. White Paper. http://europa.eu.int/comm/youth/whitepaper/index_en.html

² European Union Council

Resolution on common objectives for participation by and information for young people (2003); <http://documents.youth-knowledge.net/documents/168.pdf>

Resolution on common objectives for a greater understanding and knowledge of youth (2004); <http://documents.youth-knowledge.net/documents/170.pdf>;

Resolution on common objectives for voluntary activities of young people (2004); <http://documents.youth-knowledge.net/documents/169.pdf>

³ Council of Europe "A European Framework Framework For Youth Policy", L. Siurala; 2005; <http://documents.youth-knowledge.net/documents/468.pdf>

⁴ Experts on Youth Policy Indicators: Third and concluding meeting, (2003); European Youth Centre, Strasbourg;

http://www.coe.int/T/E/Cultural_Co-operation/Youth/youthpolicyindicators.doc

⁵ Youth Policy in Estonia: international report. Council of Europe. 2000; <http://documents.youth-knowledge.net/documents/79.pdf>

1. NOORTEPOLIITIKA JA NOORSOOTÖÖ HETKESEIS

1.1. Noorte arv Eestis

Noorsootöö seaduse järgi määratletakse Eestis noorena vanuserühma 7–26.

Noorte arv maakonniti

	2005			2006. a prognoos			2010. a prognoos		
	Kogu elanikkond	Noored	Noorte osakaal	Noored	Muutus	Muutus (%)	Noored	Muutus	Muutus (%)
Kogu Eesti	1 347 510	366 914	27,2	358 823	-8 091	-2,2	326 664	-40 250	-11,0
Harju maakond	521 038	135 154	25,9	130 540	-4 614	-3,4	116 509	-18 645	-13,8
Tallinn	396 010	99 754	25,2	95 718	-4 036	-4,0	83 884	-15 870	-15,9
Hiiu maakond	10 246	3 084	30,1	3 076	-8	-0,3	2 988	-96	-3,1
Ida-Viru maakond	173 777	44 306	25,5	43 622	-684	-1,5	40 476	-3 830	-8,6
Jõgeva maakond	37 473	10 983	29,3	10 953	-30	-0,3	10 452	-531	-4,8
Järva maakond	38 141	11 479	30,1	11 402	-77	-0,7	10 535	-944	-8,2
Lääne maakond	27 990	7 874	28,1	7 888	14	0,2	7 501	-373	-4,7
Lääne-Viru maakond	66 464	19 013	28,6	18 931	-82	-0,4	18 186	-827	-4,3
Põlva maakond	31 752	8 916	28,1	8 907	-9	-0,1	8 601	-315	-3,5
Pärnu maakond	89 343	24 847	27,8	24 662	-185	-0,7	23 299	-1 548	-6,2
Rapla maakond	37 032	11 095	30,0	11 005	-90	-0,8	10 326	-769	-6,9
Saare maakond	35 208	10 065	28,6	10 028	-37	-0,4	9 535	-530	-5,3
Tartu maakond	148 886	43 204	29,0	41 761	-1 443	-3,3	36 469	-6 735	-15,6
Valga maakond	34 867	9 567	27,4	9 605	38	0,4	9 402	-165	-1,7
Viljandi maakond	56 616	16 494	29,1	16 379	-115	-0,7	15 306	-1 188	-7,2
Võru maakond	38 677	10 833	28,0	10 819	-14	-0,1	10 386	-447	-4,1

2005. a andmed on seisuga 1. jaanuar.

2006. ja 2010. aasta arvud on prognoositud rahvastikusündmuste põhjal, arvestades muutusi aastatel 2002–2005 (varasemad andmed maakondlikul tasemel pole kättesaadavad).

2006. ja 2010. a muutused on arvatatud võrdluses 2005. a tasemega. PS! Eeldatakse, et rände- ja iibetendentsid järgnevatel aastatel ei muutu.

Allikas: Statistikaamet ja HTMi analüüsiosakond

1.2. Hetkeolukorra kirjeldus aastal 2005

1.2.1. Noorsootöö korraldus

Olulised dokumendid: noorsootöö seadus (1999), Eesti noorsootöö kontseptsioon (2001), Eesti noorsootöö arengukava aastaks 2001–2004 (2001), Euroopa noortepoliitika valge raamat (European Commission White Paper: A New Impetus for European Youth) (2001).

Vastavalt noorsootöö seadusele ja kohaliku omavalitsuse korralduse seadusele on omavalitsusüksuse ülesanne oma haldusterritooriumil noorsootööd korraldada, noorsootöö kontseptsiooni põhjal võib kohalik omavalitsus delegeerida noorsootöö ülesandeid mittetulundussektorile.

Riigikogus menetleb juhtivkomisjonina noortevaldkonna teemasid kultuurikomisjon. Noortevaldkonna eest vastutavaks ministriumiks on Haridus- ja Teadusministeerium, mis kavandab noortepoliitikat ja korraldab noorsootööd noorte osaluse ja ühiskonda lõimumise soodustamiseks, koordineerib maavalitsuste tegevust valdkonnas ning juhib oma hallatava asutuse, Eesti Noorsootöö Keskuse tööd.

Peamiseks valdkonna osaluskoguks üleriigilisel tasandil on haridus- ja teadusministrit nõustav Noortepoliitika Nõukogu. Nõukogu moodustavad kuus noorteühenduste esindajat Eesti Noorteühenduste Liidu delegeerimisel, üks maavalitsuse ja üks kohalike omavalitsuste esindaja Eesti Noorsootöötajate Ühenduse delegeerimisel ning kolm üleriigiliste noorsootöö institutsioonide esindajat (Haridus- ja Teadusministeerium, Eesti Noorsootöö Keskus, Euroopa Noored Eesti büroo).

Noorsootööl on kaheksa valdkonda: erinoorsootöö (töö riskirühmadega), huviharidus (õppekavajärgne vaba aja tegevus, sh noorsootöö koolis), info noorte kohta ja noortele

ning nõustamine ja uuringud, noorsootöölalane koolitus-täiendus- ja ümberõpe, noorte tervistav ja arendav puhkus (noortelaagrite tegevus), noorte töökasvatus (töömalevad), ja rahvusvaheline noorsootöö. Noorsootöö arengukavas lisandus iseseisva tegevussuunana see osa noortevaldkonnast, mis on vajalik kõigi eelnevate edukaks teostamiseks ehk noorsootöö struktuurid ja noorte osalus.

Erinoorsootöö

Peamiseks alaealistega tehtava kriminaalpreveniivse töö koordineerijateks on alaealise mõjutusvahendite seaduse alusel moodustatud maakondade (15) ja kohalike omavalitsuste ning linnaosavalitsuste alaealiste komisjonid (42). Nende pädevuses on alaealiste õiguserikkumiste asjade arutamine, et leida just konkreetsele alaealisele sobiv mõjutusvahend – hoiatusest kasvatus eritingimusi vajavate õpilaste kooli suunamiseni. Omavalitsused tegelevad kuritegevuse ennetamisega veel mitmesuguste korrakaitse-, sotsiaal-, laste- ja hoolekande-, haridus-, kultuuri-, spordikomisjonide jt kaudu. Paljudes maakondades on loodud uimastiennetamise nõukogud ja kuritegude ennetamise komisjonid.

Huviharidus

Huviharidus on üleriigilise või institutsioonisisese õppekava alusel toimuv tegevus noorega tema isiksuse mitmekülgse arengu võimaldamiseks. Koolitusloaga huvikooli on Eestis kokku 300 (160 munitsipaal- ja 140 erahuvikooli) ning neis õpib u 48 000 noort, neist u 13 300 muusika- ja kunstikoolides, u 13 400 spordikoolides, u 21 300 teistes huvikoolides.

Huvitegevust korraldatakse koolide, avatud noortekeskuste, huvikeskuste, noorteühingute ja mittetulundusühingute kaudu. Huvikoolide tegevust reguleerib huvikooli seadus.

Huviharidus on üldjuhul finantseeritud olulisel määral kohalike omavalitsuste eelarvetest, mis teeb sellest ühe stabiilsema, jätkusuutliku ning pikaajalise traditsiooniga noorsootöö valdkonna.

Info noorte kohta ja noortele ning nõustamine ja uuringud

Olulised institutsioonid noortefo ja nõustamise vallas on maakondlikud (18) ja kohalikud teavitamis- ja nõustamiskeskused. Suurim noortefo üritus on iga-aastane infomess "Tee-viit" ning peale selle ka piirkondlikud ja kohalikud infomessid. Ilmub ENL väljaantav noorsootöö infoleht Aken. Atraktiivseks infoallikaks noortele on erinevad võrgupõhised andmebaasid ja suhtluskeskkonnad (näiteks Rajaleidja, Eurodesk jt). Nõustamise üht alaliiki – karjäärinõustamist – koordineerib ja arendab SA Innove Karjäärinõustamise Teabekeskus.

Aastal 2001 loodi Eesti Noorsoo Instituut, mis koondab noorsootöövaldkonnas erinevate uuringutega saadud teavet, teostab selle põhjal analüüse ning esitab viimasest tulenevalt ettepanekuid poliitikutele ja noortevaldkonna ametnikele.

Noorsootööalane koolitus, täiendus- ja ümberõpe

Rakenduskõrgharidust noorsootöö erialal saab omandada Tallinna Pedagoogilises Seminaris, Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemias huvijuhi ehk kooli noorsootöö erialal ja alates 2004/2005. õppeaastast Tartu Ülikooli Narva Kolledžis noorsootöö erialal. Riiklik tellimus esitati 2004. aastal 84 õppekohale.

2002. aastal töötas Haridus- ja Teadusministeeriumi juures olev tööühm välja noorsootöö kutseala kirjelduse, mille eesmärk oli luua süsteemne alus valdkonna koolitus-tegevuse arendamiseks, kirjeldades noorsootöö kutsealal tegutsemiseks vajalikke teadmisi ja oskusi.

Noorte tervistav ja arendav puhkus

Eestis tegutseb 28 tegevusloaga noortelaagrit ja hulgaliselt projektlagreid. Riiklikust programmist saavad toetust noortelaagrites viibimiseks igal aastal ligi 30 000 noort. Noortelaagrite kohta kogub ja uuendab infot Eesti Noorsootöö Keskus kodulehel www.noortelaagrid.edu.ee.

Koolispordiga on Eesti Koolispordi Liidu tegevuse kaudu seotud u 23 000 noort u 365 koolist.

Noorte töökasvatus

Töökasvatuse eesmärk on noorsootöö meetodite kaudu parandada noorte olukorda tööturul, suurendades noorte tööhõivevalmidust. Vajalik on võimalikult mitmekesiste töökasvatustlike meetodite rakendamine olenevalt sihtrühmast ja kohalikest tingimustest. Levinum meede on noorte õpilasmalevad, so peamiselt suviti käivitatavad vaba aja veetmist ja töötegemist ühendavad noorteprojektid. Erinevates Eesti piirkondades käivitatud õpilasmalevates osaleb u 7000 noort (põhiliselt alaealised). Mitmes üldhariduskoolis tegutsevad õpilasfirmad, mis soodustavad noorte ettevõtliku mõtlemise arengut.

Rahvusvaheline noorsootöö

Haridus- ja Teadusministeeriumil on 2005. aasta seisuga neli rahvusvahelist noorsootööalast koostööprotokolli: Soomega, Saksamaaga, Belgia ja Läti ja Leeduga. Mahukaim on koostöö Soomega.

Rahvusvahelisemaks muutuvat noorsootööd on alates 1998. aastast toetanud programm Euroopa Noored (ingl. k. „Youth for Europe” kuni 1999 ja „Youth” 2000–2006), mille teostaja on Eestis Euroopa Noored Eesti büroo, finantseerides noorsoovahetusi, vabatahtlikku teenistust, noorsooalgatusprojekte ja noorsootöötajate koolitust.

Noorsootöö struktuurid ja noorte osalus

Alates 2003. aastast tegutseb Eesti Noorsootöö Keskuse juures kaheksa noorsootöö valdkonna ümarlauda, mis ühendavad endas erinevate valdkondade eksperte, tagades arendustegevuse sidususe kohaliku arengu ja valdkondlike võrgustikega.

Eestis tegutseb noorteühingute registri andmetel 15 üleriigilist noorteühingut. Kohalikud ja piirkondlikud noortega tegelevad ühingud on registreeritud mittetulundusühingute registrisse.

Eesti Noorteühenduste Liitu kuulub 45 noorte ja noorsootööga tegelevat ühingut. Koolides tegutsevad õpilasomavalitsused, mille katusorganisatsiooniks on Eesti Õpilasomavalitsuste Liit. Üliõpilasomavalitsusi ühendab ja esindab Eesti Üliõpilaskondade Liit. Avatud Noortekeskusi on 141. Osa neist ühendab Eesti Avatud Noortekeskuste Ühendus.

Eesti Noorteühenduste Liidu andmetel on noortevolikogud loodud 9 linnavalitsuse juurde.

1.2.2. Rahastamine

Noorsootööd rahastatakse peamiselt viiest allikast:

- › vanemate ja noorte endi poolt;
- › kohalike omavalitsuste eelarvetest;
- › riigieelarvest Haridus- ja Teadusministeeriumi eelarve osana;
- › fondidest ja erinevatest programmidest;
- › erasektorist.

Olulise osa valdkonna eelarvest moodustavad eraldised hasartmängumaksust, mille toetuste osas teeb lõppotsuse Riigikogu juures tegutsev Hasartmängumaksu Nõukogu.

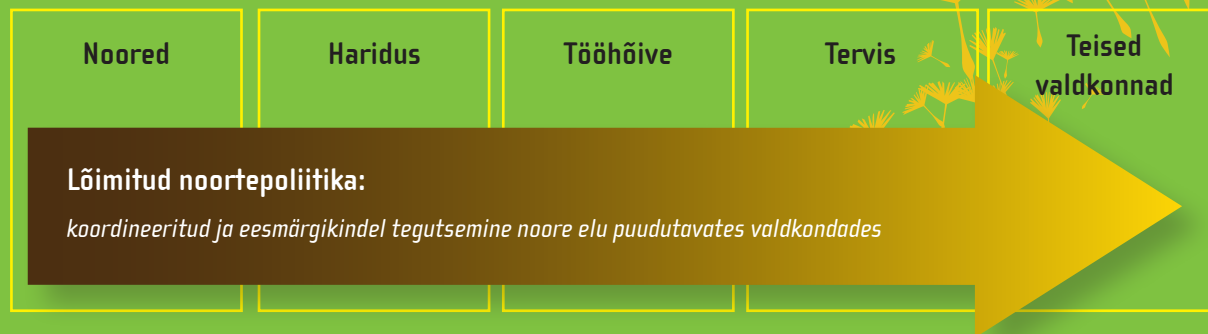
2. NOORTEPOLIITIKA

Eesti noore ees seisab aina rohkem ja mitmekesisemaid valikuid; tema eluteed ja üleminekut lapseest täiskasvanu-ikka mõjutab kasvav hulk erinevaid tegureid; takistused ja võimalused täiskasvanuks kujunemise teel on üha individuaalsemad.

Ühiskond ootab täiskasvanuikka jõudnutelt kodaniku-teadlikkust, aktiivset panustamist ühise heaolu säilitamisse ning edasiviivat algatusvõimet ja -soovi. Vananeva elanikkonna tingimustes suurenevad ootused nooremaealistelt, st üha nooremalt oodatakse vastutuse võtmist ja aktiivsust ühiskonnas.

Noortepoliitika olemasolu põhjuseks on vajadus määratleda tegevus, mida ühiskond peab tegema, et iga noor Eestis saaks oma individuaalsel kujunemisteel võimalusi, tuge ning õpikogemusi positiivseks enesemääratluseks, -harimiseks, -teostuseks ja eneseväärikuse kujunemiseks ning seeläbi suudaks ja sooviks võtta vastutust ja algatust ühiskonna heaolu säilitamise ja arengu eest.

Kuna noorte kujunemisteed on aina erinevamad ning sisaldavad üha rohkem tegureid, peab noortepoliitika olema horisontaalne ning peegeldama noore eluolu puudutavat erinevates eluvaldkondades. Vajalik on nii noortele suunatud tegevuse eraldi väljatoomine näiteks tööturu-, haridus-, kultuuri- jms poliitikas, kui ka noore tegelikest vajadustest ja väljakutsetest lähtuv koordineeritud ja eesmärgikindel tegutsemine erinevates eluvaldkondades, s.o lõimitud noortepoliitika.

Lõimitud noortepoliitika

Lõimitud noortepoliitika tulemusena kujuneb noorel nn kogemuste pakett, mis sisaldab kõike vajalikku ettetulevate väljakutsete, valikute ja võimalustega positiivseks toimetulekuks, sh:

- › osalusvõimalusi ja -kogemusi,
- › õppimist,
- › loovust ja väljendusvõimalust,
- › infot ja nõustamist,
- › kuuluvuskogemust ühiskondlikus elus,
- › turvalisust ja heaolu,
- › probleemide ennetust ja tuge nendega toimetulekul.

Lõimitud noortepoliitika aluseks on järgmised põhimõtted:

- › lähtumine noorest, tema tegelikust olukorrast, huvidest ja vajadustest;
- › noorte osalus;
- › valdkondadevaheline koostöö.

Toodud põhimõtetest lähtudes on meetmete ja tegevuse kavandamisel oluline käsitleda noori mitmekülgse ja heterogeense rühmana. Laiemas kontekstis on võimalik noore eas arvestada järgmist jaotust: 7–11, 12–17, 18–26 eluaastat – just sellistes rühmades esinevad olulisemad sarnasused vajaduste osas. Samas on nende sees mitu alarühma, mis võivad põhineda kultuuri-, rahvus-, soo-, tervise- vm põhisel erisusel. Seetõttu omandab lõimitud noortepoliitika põhimõte – lähtumine noore tegelikust olukorrast – erilise tähenduse, tuues esile vajaduse noorte eluolu järjepidevalt uurida ja analüüsida.

2.1. Noortepoliitika toimealad

Peamised noortepoliitika toimealad ehk valdkonnad, kus tehakse noortele suunatud ja noorte elu puudutavaid otsuseid, on noorsootöö, haridus, tööhõive, tervis, kultuur, sotsiaalpoliitika, keskkond, riigikaitse, perepoliitika jt. Käesoleva strateegia kontekstis on oluline tuua välja toimealade üldistatud kirjeldus, lähtudes nende otsesest mõjust noorele:

Noorsootöö kui noortepoliitika põhimõtteid ja väärtushinnanguid kujundav valdkond on noortele arendavaks tegevuseks tingimuste loomine, mis võimaldab neil oma vaba tahte alusel tegutseda väljaspool perekonda, tasemeõpet ja tööd.

Hariduspoliitika eesmärk on anda formaalhariduslikud põhi- teadmised, kutse- ja sotsiaalsed oskused ning valmistada noori ette ühiskonna jätkusuutlikkuse tagamiseks ja ühiskonnas hakkamasaamiseks.

Tööhõivepoliitika eesmärk on noorte tööga hõivatuse suurendamine sotsiaalsete ja professionaalsete oskuste tõstmise teel. Tööturg määratleb paljuski noore hariduslikud vajadused ning tööturul stabiilse positsiooni omandamine on olulisim etapp noore iseseisvumisel.

Tervisepoliitika lähtub noorte tervise edendamisest ning ennast ja teisi kahjustava käitumise ennetamisest. Tervisepoliitika aluseks on rahvastikupoliitika alused, vaimse tervise poliitika alusdokument ning HIV/AIDSi ja narkomaania ennetamise riiklikud strateegiad.

Kultuuripoliitika olulisimaid eesmärgi on noorte kultuuri-
kandjate kujundamine. Noortepoliitika toimib üldises kultuuri-
ruumis. Kultuuridevaheline õppimine on muutunud uueks välja-
jutseks ja võimaluseks noorte mitteformaalse hariduse teel.

Sotsiaalpoliitika missioon on tagada võrdsed võimalused
inimvääreks eluks. Eesmärgiks noortevaldkonnas on noorte
ja laste arengukeskkonna parandamine ja õiguste kaitsmine.
Oluliseks teemaks on kujunemas ka noorte iseseisvumise
toetamine.

Perepoliitika eesmärk on noortele parima võimaliku elukva-
liteedi ja turvalise elukeskkonna tagamine, sh arvestades
olukorraga, kui noor on lapsevanem. Perepoliitika ülesandeks
on laste ja lastega pere elukvaliteedi parandamine, pere-
ja tööelu ühitamise toetamine ning laste kasvatamise väärtus-
tustamine. Perepoliitikat reguleerivad laste- ja perepoliitika
kontseptsioon, perekonnaseadus, lastekaitse seadus.

Kuriteoennetuspoliitika noortele suunatud meetmete sihiks
on turvalisus noorte elukeskkonnas, st noorte turvalisuse
kaitsmine olustikuliste ja situatsiooniliste ohutegurite
vähendamise või kõrvaldamise kaudu ning noorte toime pan-
davate õigusrikkumiste ennetamine.

Kriminaalpoliitika elluviimisel lähtutakse kriminaal-
poliitika arengusuundadest aastani 2010.

Keskkonna valdkond hõlmab tegevust, mis on suunatud
noorte keskkonnateadlikkuse tõstmisele ning säästva ja
jätkusuutliku arengu põhimõtete omandamisele. Keskkonna-
hariduses on oluline osa mitteformaalsel õppimisel.

Riigikaitse valdkond hõlmab tegevust, mis on suunatud
noorte isamaalise kasvatuse edendamisele ja riigi julgeoleku
tagamisele.

Nendes valdkondades on määratletud strateegilised ees-
märgid juba kehtivates või välja töötatud valdkondlikes
strateegiates.

2.2. Eesti noortepoliitika arengusuunad 2006–2013

Noortepoliitika üldeesmärk on tagada noorte osalus otsustusprotsessides ning nende huvid ja vajadustega arvestamine kõigis noortepoliitika toimealades.

1. Noortele suunatud tegevus lähtub nende olukorrast ja tegelikest vajadustest.

Arengu tagamiseks on vajalik:

- 1.1. järjepideva süsteemse võrdlusvõimalusi tagava hindamise ja analüüsi olemasolu;
- 1.2. noorsoouuringute mahu ja kvaliteedi tõstmine;
- 1.3. uuringutulemuste arvestamine poliitika kujundamisel.

2. Noored osalevad neid puudutavates otsustusprotsessides ja poliitikasuundade kujundamises.

Arengu tagamiseks on vajalik:

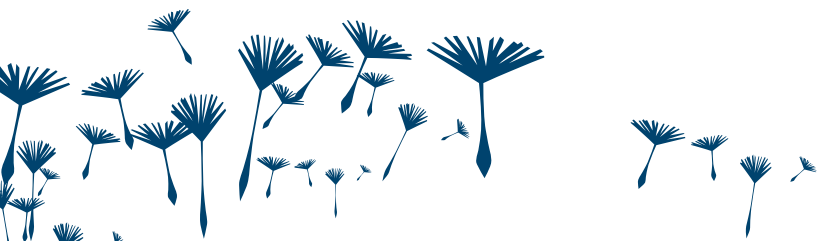
- 2.1. noortega konsulteerimise tagamine kohalikul, maakondlikul ja üleriigilisel tasandil;
- 2.2. tähelepanu suunamine ja tegevuse kavandamine noorte osalusmotivatsiooni tõstmiseks.

3. Lõimitud noortepoliitikat kujundatakse, planeeritakse ja teostatakse erinevate osapoolte koostöös.

Arengu tagamiseks on vajalik:

- 3.1. koostöövõrgustiku loomine kohalikul tasandil,
- 3.2. sidusministeeriumide koostöö tihendamine.

Noortepoliitika arengusuundade elluviimine toimub kõikidel haldustasanditel ja erinevates valdkondades juba olemasolevate arengukavade ja strateegiate täiendamise ning uute väljatöötamise ja rakendamise kaudu.

3. NOORSOOTÖÖ

3.1. Noorsootöö alused

- › Noorsootöö on noortele arendavaks tegevuseks tingimuste loomine, mis võimaldab neil oma vaba tahte alusel tegutseda väljaspool perekonda, tasemeõpet ja tööd.
- › Noorsootöö subjektiks on 7-26aastane ühiskonnaliige.
- › Noorsootöö eesmärk on luua eeldusi ja toetada noore toimetulekut ühiskonnaliikmena.
- › Noorsootöö algab seal, kus on noored oma vaadete, arvamuste ja huvidega.
- › Noorsootöö loob noorele tingimused personaalseks (isiksuslikuks) ja sotsiaalseks arenguks uute teadmiste ja oskuste omandamise kaudu mitteformaalse ning informaalse õppimise keskkonnas.
- › Noorsootöö aitab kujundada noore eetilisi tõekspidamisi, kodanikutunnet ja austust teiste kultuuride vastu.
- › Noorsootöö aitab noorel õppida iseenda, teiste ja ümbritseva ühiskonna kohta kavandatud ja kavandamata tegevuse kaudu.
- › Noorsootöö taotleb noorte kaasatust ühiskonna korraldusse, innustab noori võtma vastutust ning tegema teadlikke otsuseid oma elu, väärtushinnangute ja ühiskonna arengu osas.

3.1.1. Noorsootöö põhimõtted:

- › Noorsootööd tehakse noorte jaoks ja koos noortega, kaasates neid noorsootöö otsuste tegemisse.
- › Noorsootöös lähtutakse noorte vajadustest, huvidest ja soovidest.
- › Noorsootöö põhineb noorte osalusel ja nende vabal tahtel.
- › Noorsootöö põhineb noorte omaalgatusel.
- › Noorsootööd läbib nii riigisisene kui ka rahvusvaheline lõimumine.
- › Noorsootöös lähtutakse eetilistest kaalutlustest ja võrdse kohtlemise printsiibist.
- › Noorsootöötaja lähtub töös noortega sallivuse ja partnerluse põhimõttest.

3.1.2. Noorsootöö korralduse põhimõtted:

- › Noorsootööd pakutakse noortele võimalikult nende elukoha lähedal.
- › Noorsootöö peamised korraldajad on kohalikud omavalitsused, noorteühingud ja noorsootööasutused.
- › Noorsootöö teostus ja keskkond on turvaline, kvaliteetne, mitmekesine, uuenduslik ja uute (lisa)väärtuste loomisele suunatud.
- › Noorsootöö teostamise keskkond on noorte poolt aktsepteeritav ning soodustab mitteformaalset ja informaalset õppimist.

- › Noorsootöö korraldaja ja noorsootöötaja on ausad ning avatud noorsootöö eesmärkide ja meetodite osas.
- › Mittetulundussektori tahte ja valmisoleku olemasolu korral sõlmib avalik sektor noorsootöö konkreetsete funktsioonide täitmiseks lepingud ning rahastab nende korraldamist kohalike omavalitsuste ja/või riigi kinnitatud rahastamispõhimõtete alusel.
- › Noorsootöö struktuur võimaldab noortel osaleda otsustamises, eelkõige riigi ja kohaliku omavalitsuse arengukavade koostamises ning noorsootöö rahaliste vahendite planeerimises ja jaotamises.
- › Noorsootööd kavandatakse, koordineeritakse ja tehakse erinevatel haldustasanditel erinevate sektorite koostöös.
- › Noorsootöö vajab eesmärgipärast planeerimist, regulaarset analüüsi ja hindamist.
- › Noorte osalus ja mitteformaalse õppimise kvaliteet on näitajad noorsootöö hindamisel.

3.1.3. Noorsootöö korraldus:

Noorsootööd korraldatakse erinevates institutsioonides ja vormides, kasutades mitmekesiseid meetodeid.

Noorsootöötaja roll ja töömeetodid sõltuvad noorsootöö teostamise kohast, olukorrast, sihtrühmast ning eesmärgist. Need rollid sisaldavad tööd noorega ja noorterühmadega, programmide ja projektide planeerimist ning hindamist, kaastöötajate juhtimist, hoonete ja seadmete haldamist, koostööd teiste valdkondade spetsialistide, vanemate ja huvirühmadega. Huvikoolides tegutsevad erinevate huvialade spetsialistid, kes on lisaks omandanud noorsootöölalased teadmised. Üldhariduskoolides töötavad noorsootöötajad – huvijuhid – on keskendunud noorsootöö korraldamisele või praktilisele teostamisele olenevalt kooli arengukava vajadustest ja tingimustest.

Noorteühendused on noorteühingud ja mitteformaalsed noorterühmad. Noorteühendused tegutsevad põhimõttel, et ühingu eesmärgid ja tegevus on määratletud liikmete ühisotsustega. Noorteühendused tegutsevad ühes või mitmes noorsootöö valdkonnas. Noorteühingutes teostatakse suurem osa noorsootööst vabatahtlikkuse põhimõttel. Oluline tähtsus on noorte osaluskogudel (noorteparlament/-volikogu), millel puudub juriidiline staatus ning mille koosseisu on valitud või delegeeritud noored. Noortekogu eesmärgiks on osalemine otsustamisprotsessis ja noorte huvide kaitsmine neid puudutavates valdkondades.

Noortekeskuste tegevust korraldavad kohalikud omavalitsused või mittetulundusühingud. Noortekeskused võivad olla erinevad – avatud noortekeskused, teavitamis- ja nõustamiskeskused, noorsootöö keskused jm. Noortekeskustes korraldatakse noorsootööd mitmes noorsootöö valdkonnas (nt info, nõustamine, huvitegevus jt) või keskendutakse ühele kindlale meetodile (nt avatud noorsootöö). Noortekeskused on peamised noorsootöö teostajad.

Huvikoolid tegutsevad noorsootöö formaalsemas osas, pakkudes noortele õppekava alusel huviharidust. Pakutava huvihariduse liike on erinevaid: sport, muusika, kunst, tants, draama, loodus, käsitöö, tehnika jpt. Huvikoolid võivad samuti korraldada avatud noorsootööd, infot, nõustamist. Üldhariduskoolides ja kutsekoolides teostatav **noorsootöö** toetab kooli õppekava eesmärkide saavutamist, põhineb tunnivälisel tegevusel ning seda korraldavad kooli huvijuht ehk noorsootöötaja koolis ja kooli õpilasomavalitsus. Noorsootöö sisuks koolis on huvitegevus, erinoorsootöö, noorte osalus, teavitamine jm.

Noortelaagrid tegutsevad äriregistrisse, mittetulundusühingute ja sihtasutuste registrisse või Eesti kirikute, koguduste ja koguduste liitude registrisse kantud isiku või avalik-õigusliku juriidilise isiku asutusena, millele on välja antud Haridus- ja Teadusministeeriumi tegevusluba.

Programme ja projekte teostatakse erinevates kohtades ja erinevate struktuuride või isikute poolt. Levinud on mitmesugused noorsoovahetused, üritused, kampaaniad ja aktsioonid projektidena, noorteühingu, noortelaagri, noortekeskuse või huvikooli põhitegevusele suunatud programmid.

3.2. Noorsootöö valdkonnad

Noorsootöö valdkonnad on tegevussuundade kokkuleppeline määratlus/jaotus, mis lihtsustab noorsootöö korraldust ning loob võrdlusvõimalused korralduse hindamiseks.

Erinoorsootöö on riskioludes elavatele ja/või probleemkäitumisega noortele arengueelduste loomine noorte võimete ja oskuste aktiveerimise ning motivatsiooni suurendamise kaudu;

Noorte huviharidus ja huvitegevus on pikaajaline (huviharidus) või lühiajaline (huvitegevus) süsteemne juhendatud tegelemine huvialaga vaba tahte alusel tasemeõppest ja tööst vabal ajal süvendatud teadmiste ja oskuste omandamiseks valitud huvialal;

Noorte teavitamine on aja- ja asjakohase, kvaliteetse ning kättesaadava teabe ja teavitamise teenuste tagamine noortele;

Noorte nõustamine on nõustamisteenuste tagamine noortele, et võimaldada neil langetada nende elu puudutavaid otsuseid;

Noorsoo-uuringud on noortevaldkonna planeerimiseks ja teostamiseks vajalike süstemaatiliste ja võrreldavate uurin-gute olemasolu ning noortele suunatud tegevuse põhinemine nendel;

Noorsootööalane koolitus on kvaliteetseks noorsootööks vajalike hoiakute, teadmiste ja oskuste omandamise ja arendamise võimaluste olemasolu, kättesaadavuse ja kvaliteedi tagamine noorsootöö arengu ja tulemuslikkuse soodustamiseks;

Noorte tervistav ja arendav puhkus on noortele tervistavaks ja arendavaks tegevuseks võimaluste tagamine tervistava puhkuse ja vaba aja veetmise projektide ning laagrite korralduse kaudu;

Noorte töökasvatus on mitmekesiste meetmete kaudu noorte tööhõivevalmiduse tõstmine ning noorte olukorra parandamine tööturule sisenemisel;

Rahvusvaheline noorsootöö on noortele ja noorsootöötajatele rahvusvahelise koostöö kogemuste ja kultuuridevahelise õppimise võimaluste loomine;

Noorte osalus on noortele otsustusprotsessides osalemiseks mitmekesiste võimaluste loomine ja osalusmotivatsiooni arendamine.

3.3. Noorsootöö arengusuunad 2006–2013

Lähtudes noortepoliitika alustest, noorsootöö eesmärgist ja põhimõtetest, on noorsootöö meetmete kavandamisel 2006–2013 oluline:

- › teadvustada vajadust paindliku ning noorte huvidest ja vajadustest lähtuva noorsootöö korralduse järele;
- › pöörata kehtvat tähelepanu noorte osaluse tagamisele noorsootöö kavandamisel, teostamisel ja hindamisel;
- › teadvustada noorsootöö hindamise tähtsust noorsootöö kvaliteedi tõstmisel.

Noorsootöö järjepidevuse ja jätkusuutlikkuse tagamiseks on vajalik tunnustada:

- › olulisi saavutusi noorsootöö õigusruumi, struktuuri ja teostusmodelite väljaarendamisel Eestis;
- › vabatahtlike, noorteühingute, noortekeskuste jt noorsootööasutuste juhtivat rolli noorsootöö korraldajana;
- › kohalike omavalitsuste tähtsust noorsootöö korraldajana;
- › Eesti Noorteühenduste Liidu rolli organiseerunud noorte esinduskoguna;
- › mitteorganiseerunud noorte osaluse tähtsust.

Noorsootöö üldeesmärk aastatel 2006–2013 on tagada noore isiksuse mitmekülgse arengu võimalused noorsootöö mitmekesisuse, kättesaadavuse ja kvaliteedi suurendamise kaudu.

Alaeesmärgid:

1. tõsta noorsootöö kvaliteeti ja noorsootöötajate asjatundlikkust;
2. suurendada noorte kaasatust noorsootöösse ja noorsootöö teenuste kättesaadavust noortele;
3. arendada noorsootöö struktuur ühtseks võrgustikuks;
4. kasutada rohkem noorsootöö võimalusi erinevate eluvaldkondade arendamisel.

Indikaatorid:

Indikaator	Proгноositav tase 2008	2005 ⁶ tase
Noorte (7–26) kaasatus noorsootöösse	60%	42%
Noorte osalus noorteühingutes	5%	3%
Noorsootööasutuste (sh ANK, TNK, huvikool) arv suureneb ANK ja TNK osas	500	u 420
Noortekogud igas maakonnas ja suuremates linnades	20	5

⁶ Kasutatud on 2005. aastal määratletud taset, kuna 2006. aasta andmed puuduvad

3.4. Noorsootöö meetmed

Noorsootöö alaeesmärkide saavutamiseks kavandatakse kohalikul, maakondlikul ja üleriigilisel tasandil tegevust valdkondi läbivate (meetmed 1–6) ja valdkondlike (7–33) meetmete raames.

3.4.1. Valdkondi läbivad meetmed

- Meede 1: noorsootöö kvaliteedi hindamissüsteemi väljatöötamine ja rakendamine
- Meede 2: noorte osaluse ja kaasatuse suurendamine noorsootöö kavandamisel, teostamisel ja hindamisel
- Meede 3: noorsootöötajate professionaalseks arenguks tingimuste loomine ja nende kutse väärtustamine
- Meede 4: noorsootöö struktuuri jätkusuutlikkuse ja arengu tagamine, sh ELi tõukefondide tulemuslik rakendamine
- Meede 5: koostöö arendamine noorsootöö valdkondade vahel kõikidel tasanditel ning noorsootöö strateegias sätestatu kajastamine kõikide tasandite arengukavades
- Meede 6: kodanikuteadlikkuse ja -kasvatuse suurendamine ning mitmekultuurilisuse väärtustamine

3.4.2. Valdkondlikud meetmed

Erinoorsootöö

- Meede 7: noorte õigusrikkumiste, sh korduvrikkumiste ennetamisele suunatud programmide ja projektide arendamine ja rakendamine
- Meede 8: sõltuvus- ja teiste riskikäitumist soodustavate ainete tarbimise ennetamine
- Meede 9: probleemkäitumise põhjuste-alase teadlikkuse tõstmine ning sekkumismehhanismide kavandamine ja rakendamine

Noorte huviharidus ja huvitegevus

- Meede 10: väiksemate võimalustega noortele suunatud huvitegevuse ja huvihariduse kättesaadavuse toetamine
- Meede 11: huvikoolide ja huvitegevust pakkuvate institutsioonide arendamine
- Meede 12: huvitegevuses ja huvihariduses kasutatavate meetodite ja vahendite mitmekesistamine, sh uute meetodikate arendamine

Noorte teavitamine

- Meede 13: noorte infokanalite koostöö arendamine, et tagada info kättesaadavus noortele elukoha läheduses ning noortepärasel vormis
- Meede 14: noorte kaasamine noorteinfo kujundamisse ja vahendamisse
- Meede 15: noorteinfo kvaliteedi tõstmine

Noorte nõustamine

Meede 16: erinevate nõustamisteenuste koondamine ühtseks võrgustikuks koostöös nõustamise korraldajate ja riiklike suunajatega, s.o lõimitud nõustamismudeli rakendamine nõustamisteenuste kättesaadavuse suurendamiseks

Noorsoo-uuringud

Meede 17: ülevaate saamine noorsootöö valdkonna uuringutest kõikidel tasanditel ning teostatud uuringute kättesaadavuse suurendamine

Meede 18: noorsoo-uuringute regulaarne korraldamine, noorsootöö seire, uuringutulemuste analüüsimine ning tulemustel põhinevate arengusuundade määratlemine ja rakendamine

Noorsootööalane koolitus

Meede 19: noorsootööalase hariduse saamise võimaluste tagamine ja laiendamine

Meede 20: noorsootööalase täiendusõppe arendamine

Meede 21: noorsootöö õppematerjalide ja kirjanduse publikitseerimise toetamine

Meede 22: noorsootöötaja kutse omistamise süsteemi väljaarendamine vastavalt kutsestandardile

Noorte tervistav ja arendav puhkus

Meede 23: noorte- ja projektlaagrites tervistava ja arendava puhkuse teenuse kättesaadavuse laiendamine

Meede 24: laagriteenuste kujundamine ja pakkumine lähtuvalt noorte vajadustest

Noorte töökasvatus

Meede 25: töökasvatuse meetodite arendamine ja rakendamine ning töökasvatusalaste võrgustike toetamine

Meede 26: noortele tööõigustinfo kättesaadavuse suurendamine

Rahvusvaheline noorsootöö

Meede 27: soodustada noorte ja noorsootöötajate liikuvust erinevate rahvusvaheliste programmide kaudu

Meede 28: avatuse ja sallivuse suurendamine erinevuste ja mitmekesisuse suhtes noortes ja noortevaldkonnas laiemalt

Meede 29: arendada rahvusvahelist koostööd ennekõike kohalikul tasandil

Noorte osalus

Meede 30: luua võimalusi mitteorganiseerunud noorte esindatuseks riiklikul, maakondlikul ja kohalikul tasandil

Meede 31: noortekogude loomise ja nende järjepidevuse toetamine toimumispõhimõtete väljatöötamise ja teavitustöö kaudu kohalikele omavalitsustele

Meede 32: noorte osalusmotivatsiooni ja -harjumuse kujundamine

4. STRATEEGIA RAKENDAMINE, SEIRE, JUHTIMINE

4.1. Tulemuslikkuse mõõtmine

Noortepoliitika tulemuslikkuse üldistatud näitajaks on noore elukvaliteet Eestis, selle erinevad osad. Erinevates eluvaldkondades (haridus, tööhõive, elutingimused, majanduslik heaolu jpm) on võimalik välja tuua noorte vanuserühma hetkeolukorra näitajad, olukorra parandamisele suunatud meetmed ja nende tulemuslikkuse indikaatorid valdkondliku eesmärgi suhtes.

Noortepoliitika, selle tulemuslikkuse ja tõhususe hindamiseks ei ole Eestis loodud kõikehõlmavat süsteemi. Käesoleva strateegia esimeseks meetmeks on hindamist võimaldava, laiapõhjalise ning ülevaatliku hindamissüsteemi väljatöötamine, mis sisaldab kvaliteedistandardeid, kvaliteedi indikaatoreid ja hindamise mehhanisme. Strateegia rakendamisel on võimalik alustada noore elukvaliteedi kriteeriumide, indikaatorite ja nende arengu koordineeritud regulaarse seirega.

Ka noorsootöö kvaliteedi ja tulemuslikkuse osas on praegu võimalik välja tuua vaid noorsootöö korralduse ja struktuuri toimimisega seotud tulemusnäitajad. Eriti keeruliseks muudab indikaatorite seadmise noorsootöös valdkonna protsessipõhine iseloom. Noore eluvaldkonnad, aga ka omandatavad teadmised, oskused ja vilumused, milles noorsootöö olulist või põhilist rolli mängib, vajavad samuti alles määratlemist. Noorsootöö kvaliteedi defineerimise ja selle näitajate identimisega seonduv tegevussuund on käesoleva strateegia meetmete hulgas.

Strateegia tulemuslikkuse näitajate seadmisel on eelöeldust lähtudes kasutatud peajasjalikult tulemusseisundi kirjeldust ning võimaluse korral ka peamiselt struktuurialaseid arvindikaatoreid. Tulemusnäitajad aastateks 2006–2007:

Noorsootöö struktuuride ja kvaliteedi valdkonna tulemusnäitaja: suureneb noorte kaasatus noorsootöösse; suureneb noorte osaluskogude arv; on olemas noorsootöö kvaliteedi hindamismudel; tegutsevad noorsootöötajate kutseühingud.

Erinoorsootöö valdkonna tulemusnäitaja: toimib alaealiste komisjonide võrgustik; alaealiste komisjonide toetatud programmide ja projektide arv; riskikäitumist ennetavate koolitusprojektides osalejate arv; ennetusega tegelevate institutsioonide võrgustiku, sh koolitused noorelt-noorele, liikmete arv; alaealiste komisjonide võrgustiku liikmete jt noortega tegutsevate spetsialistide koolitused probleemkäitumise põhjustest ja ennetusvõimalustest.

Noorte huvihariduse ja huvitegevuse valdkonna tulemusnäitaja: suureneb huvihariduse kättesaadavus noortele; areneb huvikoolide infrastruktuur ning uueneb varustus; tõuseb huvikoolide tegevuse ühtlatus.

Noorte teavitamise valdkonna tulemusnäitaja: suureneb noorteinfo teenuste olemasolu ja kättesaadavus.

Noorte nõustamise valdkonna tulemusnäitaja: nõustamisteenuseid osutatakse nõustamismudeli kohaselt, st noorele on nõustamisteenuste korraldus mõistetav ja kergesti ligipääsetav.

Noorsoo-uuringute valdkonna tulemusnäitaja: noortele suunatud tegevus põhineb uuringutel; areneb uurijate võrgustik.

Noorsootöölase koolituse valdkonna tulemusnäitaja: Eesti Noorsootöö Keskus on kutset omistav organ; on alustatud noorsootöötaja kutse omistamist välja-töötatud paindlike ja mitmekesiste võimaluste alusel vastavalt kutsestandardile.

Noorte tervistava ja arendava puhkuse valdkonna tulemusnäitaja: noorte- ja projektlagriteenuse kättesaadavus suureneb; on kehtestatud noortelaagrite järelevalve kord.

Noorte töökasvatuse valdkonna tulemusnäitaja: tegutseb töökasvatusalane võrgustik; toimivad töövaldkonna ja töökasvatuse valdkonna koostöömehhanismid; tööõiguslastest koolitustest on võtnud osa vähemalt 1000 noort; Internetis tegutseb tööõigus-alane infokeskkond noortele.

Rahvusvahelise noorsootöö valdkonna tulemusnäitaja: toimub koostöö rahvusvahelistes organisatsioonides ja riikide vahel.

Noorte osaluse valdkonna tulemusnäitaja: on välja antud metoodikamaterjal, mis tutvustab noorte osaluse võimalusi omavalitsuses; igas maakonnas tegutseb noortekogu; on korraldatud noorte osalust teadvustav kampaania.

Haridus- ja Teadusministeerium esitab iga aasta aprilliks Vabariigi Valitsusele aruande strateegia täitmise, strateegias ja rakendusplaanis esitatud eesmärkide saavutamise ning meetmete tulemuslikkuse kohta.

4.2. Rakendamine

Strateegia rakendamise aluseks on rakendusplaan.

Strateegia rakendamisse kaasatakse järgmisi huvitatud isikuid ja asutusi kohalikul, maakondlikul ja üleriigilisel tasandil: noorsootöö korraldajad, ametnikud, noorsootöötajad, noored ning nende esindusühingud ja -asutused, noorsootööasutused ja nende ühendused.

Strateegia rakendamise eest vastutavaks ministeeriumiks on Haridus- ja Teadusministeerium.

4.3. Maksumuse prognoos 2006–2013

Strateegia maksumuse prognoos põhineb riigieelarve strateegial, 2007. a. riigieelarve taotlusel ning vajadust mööda taotletakse lisavahendeid riigieelarvest ja välisvahenditest.

Valdkond	2006	2007	2008	2009	2010–2013	Allikas
Noorsootöö struktuurid ja kvaliteet	17 048	26 215	43 515	54 515	261 000	RE + lisavahendid + välisvahendid
Erinoorsootöö	2 870	5 730	6 830	6 830	34 000	RE + lisavahendid
Noorte huviharidus ja huvitegevus	7 709	177 301	161 000	161 000	644 000	RE + lisavahendid
Noorte teavitamine	5 707	5 310	12 630	12 630	50 520	RE + lisavahendid
Noorte nõustamine	0	29 500	30 500	59 500	240 000	RE + lisavahendid + välisvahendid
Noorsoo-uuringud	1 490	600	1 200	2 000	8 000	RE + lisavahendid
Noorsootööalane koolitus	750	1 254	4 254	4 254	21 010	RE + lisavahendid
Noorte tervistav ja arendav puhkus	15 617	15 617	17 334	17 334	69 320	Hasartmängu maksu vahenditest
Noorte töökasvatus	628	730	730	730	3 200	RE + lisavahendid
Rahvusvaheline noorsootöö	190	90	160	160	640	RE + lisavahendid
Noorte osalus	5 587	9 450	9 450	9 450	37 800	RE + lisavahendid
KOKKU:	57 596	271 797	287 603	328 403	1 369 490	

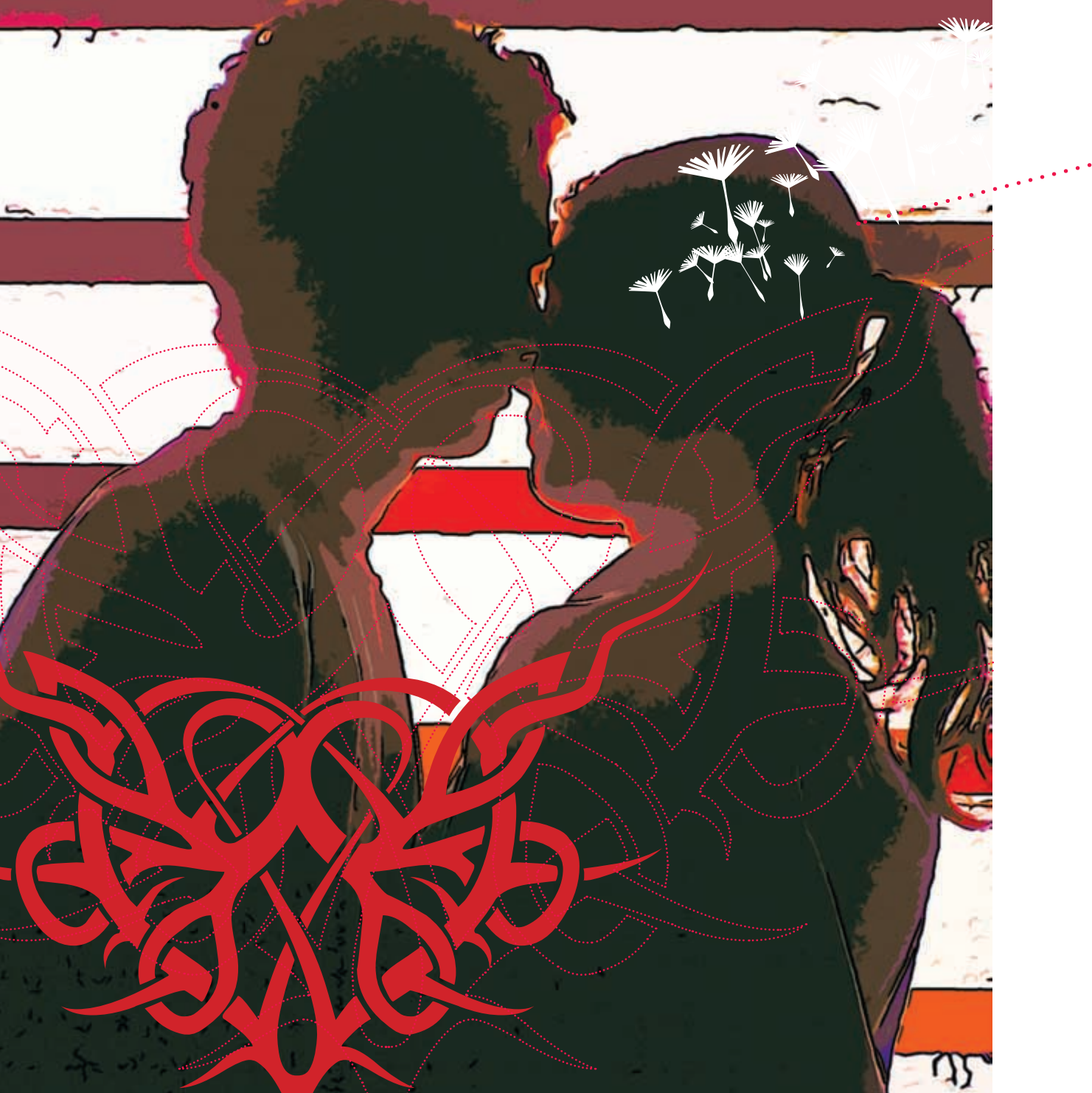
KOKKU:

2 314 889

Välisabi üldmahust	4 038	14 250	29 500	40 500	207 000
Täiendatavate vahendite lisataotlus üldmahust		203 330	219 530	248 530	

Tuhandetes kroonides

RE – riigieelarve

LISA: STRATEEGIAS KASUTATAVAD MÕISTED

Avatud noorsootöö meetod – meetod noorsootöös, mis

- › on avatud noorele, seadmata tingimusi tema tõekspidamistele, võimetele, oskustele, teadmistele ja majanduslikele eeldustele;
- › kaasab noori tegevuse algatamisse ja arendamisse;
- › võimaldab noorele suhtlemist ja arendavat tegevust talle sobival kodu- ja koolivälisel ajal, seades esikohale noore omaalgatuse arendamise;
- › loob tingimused mitteformaalseks õppimiseks, eelkõige kogemuslikuks õppimiseks tegevuse ja suhtlemise kaudu.

Avatud noortekeskus – noorsootööasutus, mis tegutseb avatud noorsootöö meetodil, kus vabatahtlikkuse alusel võivad käia kõik noored ja mis on ümbruse noorsootöö korraldamise keskus [Allikas: Eesti Noorsootöö Kontseptsioon]

Formaalharidus(süsteem) - hierarhiliselt struktureeritud haridussüsteem lasteaiast ülikoolini/kõrgkoolini; riiklike õppekavadega fikseeritud ning organisatsiooniliselt ja materiaalselt tagatud haridus; eesmärgiliselt organiseeritud õppetegevus, millel on regulaarne fikseeritud kestvus ja õppekava, mis on astmete ja hinnete tasandite kronoloogilise järgnevuse alusel hierarhiliselt struktureeritud; millel on vastuvõtutingimused ja formaalne registreerimine, mida viiakse läbi selleks rajatud haridusasutustes, kasutades ettemääratud pedagoogilist organisatsiooni, mahtu, meetodeid ja õpetamise/õppimise materjali. Sellega kaasneb aktspteeritud kraadi, diplomi või tunnistuse omistamine. [Allikas: elukestva õppe strateegia 2005–2008]

Informaalne haridus – hõlmab igasugust õppimist, mis tuleneb igapäevategevustest tööl, perekonnas või vabal ajal; ei ole struktureeritud (õpieesmärkide, õpiaja või õppematerjali mõistes) ega lõpe tavaliselt tunnistuse saamisega; võib olla kavatsuslik, kuid enamasti on tegemist ettekavatsemata õppimisega. [Allikas: elukestva õppe strateegia 2005–2008]

Meetmed – abinõud eesmärkide saavutamiseks, tegevuskogumid strateegiliste eesmärkide saavutamiseks, sh programmid, suuremad projektid, strateegilised investeeringud. Meetmed rühmitatakse tegevusvaldkondade kaupa.

Mitteformaalne haridus(süsteem) – organiseeritud õppe-tegevus kindlatele huvirühmadele kindlate programmide alusel, mille koostavad vastavad asjatundjad ühiskonna vajadustest või tellija soovidest lähtuvalt; ametlikud kursused ja/või õppused, mis toimuvad väljaspool formaalset haridussüsteemi, kuid on organiseeritud formaalsete organisatsioonide poolt – näiteks täiskasvanute koolituskeskused, avatud ülikoolid, kõrg- ja/või kutsekoolide juurde loodud täiskasvanute koolitusosakonnad jm; eesmärgiliselt organiseeritud õppetegevus, mis toimub institutsionaalsel foonil, kuid ei täida ühte või enamat formaalhariduse definitsioonis nimetatud tingimustest; see võib toimuda nii haridusasutuses kui ka väljaspool ning sellest võivad osa saada kõik inimesed olenemata vanusest. [Allikas: elukestva õppe strateegia 2005–2008]

Noor – 7-26aastane füüsiline isik. (Allikas: noorsootöö seadus)

Noorsootöö – noortele tingimuste loomine arendavaks tegevuseks, mis võimaldab neil vaba tahte alusel perekonna-, tasemekoolitus- ja tööväliselt tegutseda. (Allikas: noorsootöö seadus)

Noorsootöö valdkond – noorsootöö teenuste grupp, mis põhineb institutsionaalsel, sisulisel ja/või vormilisel sarnasusel.

Noorsootöösutus – Haridus- ja Teadusministeeriumi hallatav riigiasutus, kohaliku omavalitsuse asutus või eraõigusliku juriidilise isiku asutus, mille põhitegevuseks on noorsootöö korraldamine. (Allikas: noorsootöö seadus)

Noorte teavitamis- ja nõustamiskeskus – noortefot koguv, töötlev ja levitav ning teavitamist, nõustamist ja uuringuid piirkondlikult koordineeriv noorsootöö põhimõtetel töötav asutus.

Noorte osalus – noorte inimeste aktiivne või passiivne sekumine ühiskonna protsessidesse, nende mõju ühiskonnas vastuvõetavatele otsustele. *Aktiivne osalus* – noored ise teevad ja pakuvad otsuseid, *passiivne osalus* – osaletakse ühiskonna pakutavas tegevuses.

Noorteinfo – info, mis muudab ühiskonnainfo noortele, kes seda otsivad, kättesaadavaks, võimaldades teha neil teatud otsuseid või toimida mingi teguviisi järgi. Noorteinfo eesmärk on suurendada valikuvõimalusi, mis oleksid noortele kättesaadavad, pakkudes avalikust elust otsest või kaudset teavet ja võimaldades noortel lihtsamini teha iseseisvaid valikuid oma elu korraldamisel

Noortekogu – noorte osaluskogu (noorteparlament/-voolikogu), millel puudub juriidiline staatus ning mille koosseisu on valitud või delegeeritud noored. Noortekogu eesmärk on võimaldada noortel osaleda otsustamisprotsessis ja kaitsta oma huve neid puudutavates valdkondades

Noortelaager – tegutseb äriregistrisse, mittetulundusühingute ja sihtasutuste registrisse või Eesti kirikute, koguduste ja koguduste liitude registrisse kantud isiku või avalik-õigusliku juriidilise isiku asutusena, millele on välja antud Haridus- ja Teadusministeeriumi tegevusluba vastavalt Noorsootöö seaduse §-le 10. Noortelaager vastab järgmistele tingimustele: 1) ühe vahetuse pikkus on vähemalt kuus ööpäeva; 2) laager tegutseb aastas üle 60 päeva. (Allikas: noorsootöö seadus)

Noortepoliitika – noore tegelikest vajadustest ja väljakutsetest lähtuv koordineeritud ja eesmärgikindel tegutsemine erinevates eluvaldkondades

Noortepoliitika toimealad – noore elu erinevaid aspekte puudutav valdkond, mille kaudu noortepoliitika teostub

Noorteprogramm – noorsootöö valdkonda kuuluv tegevuskava, mille realiseerimiseks koostatakse konkreetsed projektid ja mis kestab üle ühe aasta. (Allikas: noorsootöö seadus)

Noorteprojekt – noorsootöö valdkonda kuuluv tegevusplaan koos eelarvega, mis teenib noorsootöö eesmärke ning mis kestab kuni üks aasta. (Allikas: noorsootöö seadus)

Noorteühing – mittetulundusühing või juriidilist staatust mitteomav ühendus, mille liikmetest vähemalt kaks kolmandikku on noored ning mille eesmärgiks on noorsootöö korraldamine ja läbiviimine. Riigieelarvelist aastatoetust saavad noorteühingud, mis on kantud Haridus- ja Teadusministeeriumi noorteühingute registrisse. (Allikas: noorsootöö seadus)

Projektlaager – laager, mille ühe vahetuse pikkus on vähemalt kuus ööpäeva ja mis tegutseb aastas kuni 60 päeva. (Allikas: noorsootöö seadus)

Lühendite selgitused:

AEK	–	alaealiste komisjonid
EASL	–	Eesti Akadeemiline Spordiliit
EEL	–	Eesti Euroopa Liikumine
EKKSL	–	Eesti Kutsekoolispordi Liit
EKSL	–	Eesti Koolispordi Liit
ELPL	–	Eesti Lasterikaste Perede Liit
ENI	–	Eesti Noorsoo Instituut
ENL	–	Eesti Noorteühenduste Liit
ENTK	–	Eesti Noorsootöö Keskus
ERF	–	Euroopa Regionaalarengu Fond
ESF	–	Euroopa Sotsiaalfond
HTM	–	Haridus- ja Teadusministeerium
MEIS	–	Mitte-eestlaste Integratsiooni SA
MV	–	maavalitsused
NO	–	noorteosakond
RE	–	riigieelarve
TNK	–	teavitamis- ja nõustamiskeskused
TPS	–	Tallinna Pedagoogiline Seminar
TÜ VKA/NK	–	Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia, Tartu Ülikooli Narva Kolledž

A stylized illustration of a child's face in profile, blowing a dandelion seed head. The child is wearing a red and orange patterned shirt. The background is a vibrant green with yellow and orange abstract shapes. Dandelion seeds are shown floating in the air, some as full seed heads and others as individual seeds. The overall style is colorful and artistic.

Haridus- ja Teadusministeerium

Noorsootöö strateegia 2006-2013

Tartu 2006